

nem jár feltétlenül együtt a prózai művek hasonló szintű értékelésével), s a szerzők nevének elhagyása nagymértékben elbizonytalanítja a befogadót értékelésének megfogalmazásakor.

Hasonló tendenciákra derült fény *Örkény István* két rövid írásának, illetve azok hamisított változatainak olvastatása, értékelése nyomán. Még az átlagosnál iskolázottabb befogadók is gyakran egyenértékűnek tekintették a hamisítványt az eredetivel, nem ritkán pedig kifejezetten jobbnak ítélték az erőtlen utánzatokat. A fentiek nyomán jogosnak érezzük figyelmeztetését: „Művészeti köz-kultúránk és részeként középiskolai oktatásunk még a szellemileg-érzelmileg legfogékonyabb fiatal embereket is csak a szokványosabb struktúrájú művek kezelésére készíti fel.”

A jelen helyzet meghaladása csakis a közoktatás szemléletváltása, módszereinek korszerűsödése nyomán lehetséges, s e folyamat részeként a művészeti nevelés középpontjába a művek értelmezé-

sét, értékelését kell állítani, lehetőség szerint szabadulva a szerzők — iskolai körülmények között eleve adott — tekintélyének befolyásoló erejétől.

Rendkívül érdekes fejtegetések olvashatók még az értékelismerési készség különböző fokozatai és bizonyos személyiségjegyek, beállítódások (kognitív stílus, zártság-nyitottság, eredetiség-konformitás, introverzió-extroverzió, az összetettség kedvelése és kerülése, valószínű vagy illúziókeresés stb.) léte vagy nem léte, pontosabban szólván meglétük vagy hiányuk mértékének összefüggéseiről is.

Mindent összevetve a hazai olvasáslélektani kutatások egyik legjelentősebb dokumentumát ismerhetik meg az olvasók *Halász László* legújabb könyvében, ha lesz elég kitartásuk elmélyedni az aprólékosan adatolt, részletesen illusztrált, szakszerű, de mégis élvezetes, lendületes stílusban megírt műben. (1980. *Akadémiai*, 221 l. — 49 Ft)

Nagy Attila

könyvtári szakirodalom

Centralizációs törekvések a hazai közművelődési könyvtárakban

Régóta várt kiadványt vehetnek kezükbe azok, akik a könyvtárügy végváraiban szolgálnak. A könyv megérdemli a közművelődési könyvtárak vezetőinek, a módszertani feladatokat és az olvasószolgálatot ellátó munkatársaknak a figyelmét. Nem módszeresen előadott könyvtári szervezéstán (bár az ilyen munka is régóta hiánylistán van), hanem a könyvtári ellátás központosításával más-más szempontból foglalkozó tanulmányok gyűjteménye. A szerkesztő, *Mándy Gábor* által tudatosan vállalt tematikai hiányok ellenére is a részterületek művelői bőségesen találhatnak benne megszívlelendő vagy éppen vitára ingerlő megállapításokat.

Az elsőnek közölt központosítási program szerzője, *Puskás Sándorné* szűkszavú, ám igényes tanulmányában (címe: *A centralizált könyvtári ellátás kifejlesztéséről — a Vas megyei tapasztalatok tükrében*) új ötleteket vet fel, például a könyvtárak berendezésekkel, felszerelésekkel való központi ellátásának gondolatát. Mindenki számára megszívlelendő, ahogy a sorainkból kivált, a közel-múltban elhunyt nagyszerű könyvtáros új elképzeléseit a sokszínű valósággal

egyezteti, miközben tartózkodik attól, hogy egyedül üdvözítő megoldásokat és eljárásokat erőltessen másokra. *Mészáros Antal* érdekes tanulmánya, a *Javaslat az üzemi letéti könyvtárak ellátásának új rendszerére* Dunaujváros könyvtári ellátásának új szervezeti modelljét rajzolja meg. Az aprólékos gonddal összeállított tervzetben a szerző meggyőzően mutatja be, hogy a város „A”-típusú könyvtára a területi és az üzemi feladatokat végző könyvtáraknak egyaránt természetes ellátó központja lehet. A kötet legterjedelmesebb tanulmánya a *Varga Béla—Halász Béla* szerzőpárosnak a *Falusi könyvtári könyvellátás új rendszere Veszprém megyében* című írása. Tudvalevő, hogy e megye szervezte meg elsőként a központosított könyvellátás új formáját, ebben a dolgozatban olvashatunk tehát a legtöbbet a gyakorlati tapasztalatokról. Az igen részletes helyszínrajz szempontjait más területeken is fel lehet használni. A szerzők tárgyilagos, mértéktartó hangvétele óvatosságra intheti a hurrá optimizmussal szervezni kívánókat, a központi ellátásban rejlő lehetőségek ugyanis csak megfelelő feltételek megléte vagy megteremtése esetén aknázhatók ki. Az

átszervezés gyakorlati megvalósításáról írottak jól példázzák, hogy az egész megyére érvényes egységes alapelveket nem csorbítja a központosítási folyamat útjainak módjainak sokfélesége. A Veszprém megyei gyakorlat megóvhat másokat is a — sajnos, kevés — „tanulópénz” elherdálásától, de az itt felvetett kérdésekre — melyek egy részét a szerzők érthető okokból válasz nélkül hagyták — mindenütt külön kell válaszolni. *Benkő Attiláné* dolgozata (*Állománymodell az iskolai és a közművelődési kiskönyvtárak egyesítéséhez*) jól sikerült kísérlet a gyermekek integrált könyvtári ellátását végző, közös funkciójú könyvtárak gyűjtőkori tervezetére. Az itt vázolt vagy hasonló jellegű modellel sokfelé kísérleteznek. A szerző ezek elvszerű működéséhez, könyvvállományuk (kár, hogy nem *dokumentumbázisuk*) összeállításához nyújt értékes segítséget. A kötet szerkesztője, *Mándy Gábor* vállalkozott a járási szintű közművelődési könyvtári ellátási rendszer állománymodelljének kidolgozására. A nehéz feladatot *gyűjtőkori javaslat* formájában tömören és sikeresen oldja meg. Sajnálhatjuk, hogy az új gyűjtőkori szabályzatok kidolgozása-kor e munka még nem állt rendelkezésünkre.

A kötetet a központosítás előzményeinek csomópontjait jól érzékeltető bibliográfia zárja.

A tanulmányokat átolvasva eltűnődöm: mostanában különböző indítékokból újra divat lett a centralizálás. Vanak — és ezt csak üdvözölni lehet — a könyvtári munkát racionalisabbá tenni igyekvő, a szolgálat színvonalát emelni kívánó kísérletek. Ilyenekről szólnak a közölt tanulmányok is. De az is tény, hogy aggasztóan sokat emlegetik a gazdaságosan, azaz az eddiginél is olcsóbban működő könyvtári rendszer megteremtésének szükségességét. Pedig az „olcsó” megoldások itt sem kecsegtetnek siker-

rel. A kötet tanulmányai példaként szolgálnak arra, hogy a takarékoság lényeges szempont, de nem lehet minden mást megelőző fő követelmény. Nem veszélyeztetheti a könyvtári ellátás már elért színvonalát, amely éppen a kultúra demokratizmusának egyik eredménye és záloga. Megjegyzendő az is, hogy a tanulmányokban felvetett vagy körvonalazott gondolatok köre lényegesen bővebb, mint a részletesen kidolgozottaké. Ezért nemcsak a gyakorlatnak adnak ötleteket — helyenként alternatívákat is kínálva —, hanem a további vizsgálódásokhoz szintén nyersanyagként szolgálhatnak. Szívesen olvasnánk a közeljövőben például a járási ellátási rendszerek munkaszervezési kérdéseiről, a dokumentum-ellátás és a módszertani munka viszonyáról, az ellátásba bevont, más-más hálózatokba tartozó könyvtárak sajátos igényeinek érvényesítéséről, a nagyságrendek, a választék és a példányszámok viszonyáról, a dokumentumok mozgatásának tervszerű megoldásairól és a spontán kérések, illetve a különböző szintű igények kielégítésének esélyeiről-módjairól a rendszeren belül, a bibliobuszokkal történő ellátásról stb. stb., de talán leginkább a központosított ellátási rendszerek olvasószolgálati tapasztalatairól.

Az írások mindegyikének, a kötet egészének fő célja, hogy a kísérletek közreadásával, az új megoldások felvetésével új lendületet adjon a gyakran földhözragadt gyakorlatnak. Ezt a célt a jól szerkesztett, tartalmilag, formailag igényesen megformált kötet akkor teljesíthette volna igazán, ha a tanulmányok megírását követően gyorsan — talán még 1979-ben, de legfeljebb 1980 elején — kézbe vehettük volna. (*Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. 1980. Népművelési Propaganda Iroda. 148 l. 21 Ft*)

Kertész Károly

bibliográfiák

A Magyar Nemzet repertórium

A Petőfi Irodalmi Múzeumnak ez az új kiadványa, egy sorozat indító kötete, elsőként tesz kísérletet arra, hogy megkönnyítse a kutatók munkáját egy országos napilap anyagában való időigényes és bonyolult tájékozódásban. A legfontosabb közlemények rövid ismertetésével élővé teszi magukat a napilapokat, s bemutatja azok profilját is. Technikai szempontból szintén hasznos

ez a műfaj, mert könyvtárainkban — pusztuló állaguk miatt — nehezen hozzáférhetők napilapjaink, amelyeket csupán nagy számú mikrofilmtekercs szemfárasztó átpergetésével tekinthetnek át a kutatók, az érdeklődő olvasók. Az előtünk fekvő repertórium-kötet ezt a munkát nagymértékben megkönnyíti, és időben is megrövidíti.

A sorozatszerkesztő, *Botka Ferenc* elő-